

Nr 288.

Av herr **Mannerskantz m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående extra materialanskaffning m. m. för försvarsväsendet.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 234 föreslås åtgärder för extra materialanskaffning för försvarsväsendet m. m. Vi vilja med anledning härav anföra följande:

Kustflottan i 1936 års försvarsbeslut, som regeringen tagit till utgångspunkt för de kommande ersättningsbyggnaderna, omfattar bland annat två lätta kryssare (1 flygplankryssare och 1 minkryssare), vilket särskilt framhållits av chefen för försvarsstaben i dennes »Utlåtande rörande flottans fartygstyper m. m.», avgivet den 1 mars 1939. Om dessa lätta kryssare säger försvarsstabschefen bland annat följande:

»Införes det här skisserade artillerifartyget» (huvudsakligen det i årets statsverksproposition föreslagna) »såsom huvudtyp i kustflottan, böra beträffande övriga fartygstyper inom denna följande synpunkter göra sig gällande.

Kryssare med 15 cm. kanoner äro synnerligen önskvärda, om huvudtypen i flottan har endast den ovan angivna minimifarten.» (20 knop.) »I sådant fall kunna nämligen de lätta fartygen t. ex. vid spaning, torpedanfall och handelsskydd icke påräkna det artilleristöd till sjöss, som kan bliva erforderligt för att de med framgång skola lösa sina uppgifter då de egentliga artillerifartygen till följd av sin låga fart bindas vid kustens närhet. Ett införande av 1—2 dylika fartyg som ersättare för i 1936 års flotta ingående fartyg av denna typ får dock, mer än i fråga om andra typer, bliva beroende av vilka medel, som framdeles kunna avses för flottbygge, och behandlas därför icke mera detaljerat i förevarande utredning.»

Det är således främst av ekonomiska skäl, som chefen för försvarsstaben avstår från att framlägga förslag om lätta kryssare, vilka han eljest av sakskäl anser vara synnerligen önskvärda. Detta understrykes ytterligare bland annat av följande uttalande: »För minkryssaren Claes Fleming, som ganska snart torde böra utrangeras ur kustflottan, borde helst ersättning under någon form tillkomma, men har dylik av ekonomiska skäl tillsvidare icke förutsatts.» Även i andra sammanhang understrykes, att det endast är av ekonomiska skäl som ett förslag till lätta kryssare icke framlägges

Tvivalsutan är läget nu ett helt annat, än när chefen för försvarsstaben avgav sitt utlåtande. Europa har inom loppet av sex månader skakats av

två ytterst allvarliga kriser; läget är tyvärr ännu sådant, att ytterligare kriser kunna vara att vänta under lång tid framåt. De ekonomiska skälen kunna icke och hava icke heller i fråga om andra försvarsåtgärder fått spela samma avgörande roll, som man var benägen att låta dem göra endast för ett år sedan.

Det berättigade i kraven på snabbast möjliga utfyllande av de stora och erkända tomrummen i försvarsorganisationen har blivit alltmer uppenbart. Härtill kommer att de *uppgifter*, som enligt försvarsbeslutet tilldelades flottan, i viss mån redan undergått en utvidgning och med sannolikhet i en nära framtid än mer måste utvidgas, därest vår beredskap skall bliva tillfredsställande.

Genom överenskommelsen med Finland om Ålandsskyddet har flottan tillförts en ny betydelsefull uppgift, som knappast låter sig tillfredsställande lösas utan ett krafttillskott. Lätta kryssare torde vara särskilt lämpliga härför. |

Till de uppgifter, som i olika former måste tillföras flottan, hör också försvaret av västkusten, som närmare framhållits i motion nr 124 (FK). Detta krav, som framställt även i flera andra sammanhang, kan icke i längden avvisas. I samband härmed står också frågan om sjöfartens skyddande under krig, likaså framförd såväl av ett flertal myndigheter och organisationer som motionsvägen. Det är mycket sannolikt att den lätta kryssaren, som enligt chefens för försvarsstaben uppfattning bör tillkomma i kustflottan, även bäst lämpar sig för lösandet av de ovan angivna uppgifterna.

Härtill kommer att tillkomsten av lätta snabbgående kryssare skulle avsevärt kunna höja den beredskap, som kräves av en modern försvarsmakt för att den skall kunna ingripa mot kuppertade anfall mot vår kust.

Det må även framhållas, att den koncentration av lantstridskrafter till vissa delar av riket, som måhända blir nödvändig för att förebygga blixtnfall, medför, att flottans ansvar för övriga delar av landets kuster ökar.

Ovannämnda synpunkter leda till att en undersökning omedelbart bör göras rörande den för vårt land mest lämpade kryssartypen. Materiel härför finnes redan i de senaste årens typutredningar. Här må endast nämnas, att chefen för försvarsstaben i sina olika alternativ till flotttyper gjort beräkningar på

en lätt kryssare (torpedkryssare) med 6 stycken 12 cm. kanoner, 4 stycken 40 mm. eller 8 stycken 25 m. m. automatkanoner, 6 stycken 53 cm. torpedtuber och två ammunitionsutredningar samt 38 knops fart, som skulle kosta 13.6 miljoner kronor eller om 12 cm. kanonerna utbytas mot 4 stycken 15 cm. kanoner 16 miljoner kronor.

Det torde böra tillkomma chefen för marinen att omedelbart verkställa den ifrågasatta utredningen. Då tiden för ritningsarbetena kunna beräknas uppgå till cirka ett år, är det av vikt att chefen för marinen omedelbart anvisas medel för utförande av sådana ritningar. Regering och riksdag

kunna icke taga ställning till frågan förrän utredning, ritningar och kostnadsberäkningar föreligga. Möjlighet härtill bör finnas vid nästa års riksdag.

Enligt 1936 års försvarsbeslut skulle antalet u-båtar utgöras av 16, varav 10 i kustflottan och 6 i lokalstyrkorna. Livslängden skulle enligt samma beslut vara 14 år i kustflottan och 7 år i lokalstyrka. Beslutet innefattade vidare, att utöver de två vid sagda tid under byggnad varande u-båtarna Sjöbjörnen och Sjöhunden ytterligare fyra av samma slag skulle byggas, varav två skulle påbörjas 1940—1941 och två under femårsperioden 1941/1942—1945/1946.

Om detta nybyggnadsprogram fullföljes skulle beståndet av u-båtar endast under åren 1941 och 1942 uppgå till det fastställda antalet av 16, under det att de följande åren beståndet skulle nedgå till i genomsnitt 13.

En beräkning visar, att av de nu i kustflottan befintliga 9 båtarna två av Drakentyp falla för åldersstrecket 1943 och en 1945, vidare att åren 1941—1942 icke mindre än sex u-båtar bliva överåriga i lokalstyrkorna och behöva ersättas. Nybyggnadsbehovet är därför för närvarande mest framträdande för u-båtarna vid lokalstyrkorna. Därnäst framträder behovet av att ersätta Draken-u-båtarna i kustflottan, vilket också måste ske inom den närmaste tiden.

För ersättning av u-båtarna i lokalstyrkorna lämpa sig de *kust-u-båtar*, vars byggnad nu skall påbörjas. Kust-u-båtarna lämpa sig däremot icke som ersättning för utsjö-u-båtarna. De äro dessutom oprövade och taga — eftersom förebild saknas — relativt lång tid att bygga.

Den senaste typen av *utsjö-u-båt* (Sjölejonet), som levererats från Kockums mekaniska verkstad i Malmö, har visat sig vara synnerligen lyckad och väl avpassad för våra förhållanden. Den torde i förhållande till sin storlek vad effektiviteten beträffar icke stå tillbaka för någon annan nations u-båtar.

När det gäller att så hastigt som möjligt åstadkomma en effektiv ersättningsbyggnad av våra u-båtar synes den bästa vägen därför vara att snarast möjligt påbörja en division av typ Sjölejonet. Till denna finnas ritningar färdiga och för dess byggnad stå till förfogande såväl sakkunniga ingenjörer som arbetare. Sistnämnda förhållande kommer inom en snar framtid att upphöra.

Enligt erhållna uppgifter skulle nybyggnad av tre u-båtar av Sjölejonettyp vid Kockums verkstad taga en tid av för den första cirka 1½ år, den andra 2 och den tredje 2½ år. U-båtarna beräknas draga en kostnad av 4.5 miljoner kronor per styck.

Endast därest denna u-båtsdivision nu stapelsättes, skulle det sammanlagda beståndet av u-båtar även i fortsättningen uppgå till det antal av omkring 16 båtar, som 1936 års försvarsbeslut avsåg.

Med anledning av vad som sålunda anförts hemställa vi,

*att riksdagen ville besluta att ett belopp av 150,000 kronor
anvisas för utförande av ritningar till lätta kryssare, och
att riksdagen till anskaffande av en u-båt under budgetåret
1939—1940 ville bevilja ett anslag av 4,500,000 kronor.*

Stockholm den 18 april 1939.

Axel Mannerskantz.

Nils Swartling.

Ivar Ekströmer.

Georg Andrén.

Carl Beck-Friis.

Nils Herlitz.

G. A. Björkman.
